

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Ильинская Е.М. Инвестиционная деятельность. – С-116.: Финансы и статистика 2009. – 288 с.
2. Котова Н.Н. Инвестиционная деятельность фирмы. – М.: Перспектива, 2008. – 191 с.
3. Когут А.Е. Управление инвестиционной деятельностью предприятия. – М.: Перспектива, 2008. – 237 с.
4. Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki>.

Семенова О.М., здобувач
Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Ефективна діяльність малих форм підприємництва невіддільно пов'язана з відповідним фінансовим механізмом, що створює сприятливі умови функціонування. Загальновизнаним фактом є те, що сьогодні мале підприємництво виступає обов'язковим елементом ринку і є важливим елементом розвитку економіки. Малий бізнес розглядається не як додаток до великого виробництва, а як самостійна форма розвитку сучасних продуктивних сил – гнучка, життєздатна, прогресивна.

Протягом періоду незалежності України малі підприємства виникали стихійно, не маючи чіткої програми довгострокового розвитку. На певному етапі, а саме у 1995 році спостерігалося різке уповільнення темпів росту кількості малих підприємств та чисельності зайнятих на них.

Впорядкування законодавчо-нормативної бази, що регулює діяльність суб'єктів малого підприємництва, у наступні роки дещо поживило розвиток малого бізнесу. Найвидчим досягненням законотворчості з питань розвитку малого бізнесу було прийняття указів Президента України «Про спрощену систему оподаткування об'єктів та звітності суб'єктів малого підприємництва», що призвело до значного збільшення загальної кількості суб'єктів малого бізнесу, що перейшли на сплату єдиного податку.

Спрощена система оподаткування зарекомендувала свою ефективність не лише як фінансовий інструмент, а як інструмент стимулювання; а від застосування спеціального торгового патенту місцеві бюджети області отримали практично подвійне збільшення надходжень. Запровадження спрощених методів оподаткування сприяло зростанню не тільки доходів підприємств, але й доходної частини державного бюджету. Проте економіка держави певною мірою постраждала від легального виходу з-під оподаткування значних обсягів діяльності малого бізнесу внаслідок маніпулювання законодавчими нормами.

Поряд із пільговою податковою політикою важливе значення для фінансової оздоровлення та розширення діяльності малого бізнесу мала фінансово-кредитний підтримка цього сектора економіки. Проте незважаючи на постійно декларований пріоритет здійснення заходів фінансово-кредитної та інвестиційної політики, потреби малих підприємств у дешевих кредитних ресурсах не була задоволена.

За даними Державного комітету статистики, станом на 1.01.2010 року кількість малих підприємств становить близько 345 тисяч. Порівнюючи з 1991 роком, коли кількість малих підприємств налічувала 47 тисяч одиниць, за роки незалежності сфера малого бізнесу зростає кількісно більш, ніж в 7 разів. Разом з тим темпів розвитку кількості працівників сфери малого бізнесу суттєво відстають від динаміки нарощення кількості малих підприємств. На наш погляд, це пояснюється швидким

причинами: по-перше, дробленням малих підприємств, якщо річний обсяг їх операцій перевищує межі обороту платників податків, які працюють на спрощеній системі оподаткування, по-друге, – зростанням рівня тінізації економіки України. Це в свою чергу свідчить про зменшення ролі малого бізнесу як фактора зайнятості та соціального захисту населення України.

Якщо динаміка росту кількості підприємств малого бізнесу ще може заслуговувати позитивної оцінки, то характеристика ефективності їх діяльності, рівня конкурентоспроможності, забезпечення пріоритетів соціально-економічного розвитку є негативною.

Проте як показує досвід економічно розвинених зарубіжних країн, зокрема країн Європейського Союзу, створення сприятливих умов для розвитку малого підприємництва як потужного ресурсу економіки та соціальної сфери має бути одним з пріоритетів державної політики. В країнах з розвиненою ринковою економікою, де малий бізнес забезпечує 60-70% ВВП, на його підтримку щорічно спрямовується 2-3% видаткової частини бюджету. Це зумовлено тим, що поряд з соціально-економічною значущістю, малий бізнес має низький ступінь життєздатності та є найбільш вразливим до таких явищ, як інфляція, обмеженість фінансових ресурсів, конкуренція великих корпорацій тощо. Натомість у нашій країні малими та середніми підприємствами за 2009 рік було вироблено та реалізовано лише 16,6% продукції від

Загальної кількості малих підприємств з нестійкими – протягом перших 5 років свого існування 30-50% із них банкрутує. Нерідким кроком до банкрутства малих підприємств є збитковість їх діяльності. В Україні станом на 1.01.2010 року частка підприємств, що одержала збитки, до загальної кількості малих підприємств становила 40%. Така ситуація є невідповідною, адже на сьогодні Україна займає 142 місце з 183 країн за легкістю ведення бізнесу в рейтингу світового банку Doing Business. При складанні рейтингу Doing Business враховує десять складових: реєстрацію підприємств, отримання дозволів на будівництво, наймання робочої сили, реєстрацію власності, кредитування, захист інвесторів, оподаткування, міжнародну торгівлю, забезпечення виконання контрактів і ліквідацію підприємств. Стан очевидним, що підприємницький клімат малого та середнього бізнесу України на сьогодні значно відстає від сприятливого бізнес-середовища розвинених країн світу. Отже, хід та наслідки політики стимулювання розвитку фінансового механізму малого бізнесу в Україні, на наш погляд, є дещо суперечливими. Реальна діяльність та послідовність заходів, що вживаються державою, не відповідають офіційно декларованій важливості даної проблеми, а тому загальні параметри розвитку малого підприємництва не задовольняють потреб української економіки. Додатковим негативним фактором у цьому процесі, який примушує суб'єктів малого підприємництва зторгати свою діяльність, є заходи, передбачені проектом Податкового кодексу.

Отже, нагальними проблемами вдосконалення фінансового механізму малого бізнесу є:

- неусконалість системи адміністративного та економічного регулювання діяльності підприємництва (проблеми з реєстрацією, недосконалість системи ліцензування, бюрократичні дії органів державної виконавчої влади, занадто велика кількість контролюючих органів з дублюючими функціями);
- недосконалість законодавчо-правова база.

- значний податковий тягар на суб'єктів господарювання (в Україні середня ставка оподаткування складає 58,4 %, в той час як у Росії - 48,7 %, Польщі - 40,2 %);
- зростання рівня тінізації у сфері підприємництва;
- відсутність потрібного фінансово-кредитного забезпечення;
- наявність несприятливого соціально-психологічного та політичного клімату в країні.

Для їх вирішення необхідно здійснити низку першочергових заходів:

- досягнення економічної та політичної стабілізації у суспільстві;
 - удосконалення нормативно-правової бази, що стосується регулювання малого бізнесу;
 - запобігання посилення податкового тиску на суб'єктів малого підприємництва;
 - поновлення і розвиток системи мікрокредитування суб'єктів малого бізнесу;
 - залучення позабюджетних коштів та інвестицій для застосування ефективних форм фінансової підтримки малих підприємств, зокрема, у розробці та впровадженні нових технологій, ноу-хау, освоєнні нових видів продукції.
- Таким чином, лише за умов вдосконалення фінансового механізму малого бізнесу, тобто створення сприятливих умов для його ефективної діяльності цей невід'ємний сегмент економіки зможе належним чином сприяти вирішенню важливих завдань соціально-економічного розвитку України.

СПІСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – www.ukrstat.gov.ua.
2. Кужель О. Особливості державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу на сучасному етапі / О.Кужель // Вісник НБУ – 2004. – № 9. – С. 8–20.
3. Роговель А.М. Спрощена система оподаткування малого підприємництва // А.М.Роговель // Фінанси України – 2005. – № 4. – С. 24–31.

**Сіренко К.Ю., викладач
Чернігівський державний інститут економіки і управління, м. Чернігів**

**ФІНАНСОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА
ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА**

В умовах економічної кризи спостерігається зростання фінансових зобов'язань підприємницьких структур, що призводить до зниження їх фінансової стійкості і підприємств може викликати загрозу фінансовій безпеці на підприємстві.

У зв'язку з цим, удосконалення управління позиковим капіталом повинно бути спрямоване на забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості, його потенціал і діловому співробітництві, ступінь гарантованості економічних інтересів самої підприємства в фінансових та інших відносинах.

Управління позиковим капіталом – це частина загальної фінансової стратегії, яка передбачає забезпечення найбільш ефективних форм та умов залучення позикових капіталу з різних джерел відповідно до потреб розвитку підприємства.

Для того, щоб процес управління позиковими ресурсами був якомога ефективнішим, підприємство повинно дотримуватися таких основних принципів:

- 1) цільовий характер залучення позикових ресурсів;
- 2) оптимізація розміру потреби в кредиті та термінів його використання;
- 3) оптимізація співвідношення позикових та власних джерел фінансування розвитку підприємства;
- 4) забезпечення ефективності використання позикових ресурсів не нижче їх вартості;
- 5) забезпеченість позикових ресурсів наявними активами підприємства у всіх формах;
- 6) виконання умов залучення позикових ресурсів стосовно повернення суми боргу в зазначені терміни в повному обсягу та процент виплати.

Проблеми управління позиковим капіталом досліджені нами на прикладі ВАТ «Чернігівське Хімволокно». Аналіз показав, що за 2008–2009 рр. позиковий капітал збільшився на 78%, при цьому найбільш високими темпами зросли довгострокові та короткострокові кредити. В результаті питома вага позикового капіталу в балансі підприємства досягла біля 92%, що призвело до зниження фінансової стійкості.

Залучення позикового капіталу не призвело до підвищення фінансових результатів. У 2009 році відбувається скорочення обсягу реалізованої продукції на 67,5% порівняно з 2008 роком.

Зменшення обсягів реалізації пов'язане з відсутністю попиту на продукцію. Це спричинило наперед скороченням потреби у продукції як всередині країни, так і за кордоном, обумовлено спадом виробництва у галузях-споживачах. Таким чином, причиною фінансовою занепаду знаходяться переважно у сфері маркетингу і пов'язані з недостатньою конкурентоспроможністю продукції – в деяких випадках за якістю, в деяких випадках за ціною.

На фоні скорочення обсягу реалізованої продукції собівартість теж значно знизилась на 63,5% у 2009 році в порівнянні з 2008 роком.

Коефіцієнт покриття є нижчим нормальних значень, що свідчить про те, що підприємство несплатоспроможне. 2010 рік став переломним в діяльності підприємства, спостерігається скорочення обсягів реалізації та отримання збитків від усіх видів діяльності. Таким чином залучення довгострокових та короткострокових кредитів в оборот підприємства не привело до підвищення ефективності його діяльності.

На зниження фінансової стійкості вплинуло:

- погіршення доступу підприємств до банківських кредитів внаслідок різкого зростання кредитів;
- підвищення відсоткових ставок користування кредитом;
- падіння курсу гривні, що призвело до зростання вартості сировини і матеріалів, що призвело до втрати ВОК та наростання збитків;
- не відшкодування ПДВ;

Виходом із кризової ситуації може бути реалізація наступного комплексу заходів. Новий оборот коштів на підприємстві становить 90 днів (45 днів для виготовлення продукції і 45 днів відстрочка по платежах). Набанк рефінансує 90 млн. грн. основному кредитору ВАТ «Чернігівське Хімволокно» – комерційному банку «Альфа-банк» на 100 днів, 10% суми виділяє підприємству сам комерційний банк. Гроші в цей час не виходять на внутрішній ринок і не створюють інфляції.